

Društvenik.

„Domoljubova“ priloga, posvečena izobrazbi in našim društvom.

Francoska revolucija in njen pomen v zgodovini Evrope.

(Dalje.)

Temu strahovitemu klanju posameznih političnih strank med seboj so se uprli treznejši stanovi na jugu in zahodu Francoske. Ali republikanci, ki so bili takrat že na višku svoje moči, so vse vstaje zatrli. Po vseh občinah so prišli na krmilo socialisti, ki so se vrgli večinoma na premožnejše ljudi. V skupščini so začeli preminjati postave. Krščansko vero so kratkoma odpravili in jo zamenili z vero prostega razuma. Kako so malikovali, nam dokazuje de'stvo, da so postavili na oltar žensko in jo častili kot izvor lepote in življenja. Napravili so tudi nov koledar. Previdnejšim voditeljem se je zdelo to ravnanje neprimerno in celo državi nevarno ter so dali posebno divje razgrajaje obglaviti. Svojega tekmeča Dantona se je Robespier znebil, ali tudi njega samega je zadela rab'jeva sekira, ker so se celo jakobinci uprli samovolji in brezplodnemu morenju Robespiera.

Da je med tem krvavim pobijan'em zastalo redno življenje, skoro prenehala trgovina in obrt, si lahko mislimo. Meščanstvo in kmetje so bili že siti vedne krvi in zaželeli dela. Tako je prišla leta 1794 na površje zmerna žirondistovska stranka. Na bojnem polju so se jeli odlikovati francoski generali, ki so pritorili zopet Belgijo. Polagoma je zopet vstajal stari sijaj Francije, posebno po zmagah na Italijanskem, kjer je poveljeval francoskim četam general Napoleon Bonaparte.

Avstrijski vladar Franc se je moral odpovedati milanski pokrajini in nekaterim drugim deželam. Da bi si povečal slavo, podal se je Napoleon v Egipt in v več bitkah premagal Turke.

Francozi so z zadovoljnim očesom zrli na mladega generala Napoleona, visoko ceneč njegov talent in znanje. Njegovi slavohlepni vojaki so ga ljubili. Z vsako novo zmago je zablestelo ime tega vojskovodja.

Na čelu republikanske vlade je stalo državno ravnateljstvo iz petih članov. Toda spletkarenje posameznih strank ni

hotelo prenehati in tako je sedel celo med petorico državnih ravnateljev mož, ki se je štel med pristaše kraljeve. Bili so namreč popolnoma na krmilu zmerni republikanci, ki niso znali napraviti konec neredu in prepiru.

Francozi niso bili z ravnateljstvom nič kaj zadovoljni in splošno se je čulo, da bi morda energični general Napoleon našel pot iz zagate. Ta se pa dosedaj ni nič vtikal v vladne stvari, temveč le iskal slave na bojnem polju, da bi mogel o pravem času, ko bi bila cela Francija na njegovi strani, brez strahu prijeti v roke državne vajeti. In to se mu je tudi posrečilo.

III.

Doslej sem govoril o razmerah in dogodkih na Francoskem, ki so bili takorekoč voda na ml'n mladega a izvrstnega generala Napoleona. Sedaj pa hočem pokazati, kako je prišlo, da je mogel Napoleon postati to, kar namreč Francozi niti od daleč niso slutili — francoski cesar!

V očigled silovitemu prodiranju Francozov proti Nemčiji in Avstriji so se začeli tudi drugi vladarji bati za svoje države in tako je nastala nova zveza proti Franciji. Izmučeni Avstriji in Nemčiji so prišli pomagat Rusi, Angleži in nekaj Italijanov.

Ali Napoleon je predobro poznal slabe armade svojih sovražnikov in hotel najprej urediti domače razmere. Leta 1799. je odpravil državno ravnateljstvo petih mož in ustanovil novo vlado, ki je štela poleg njega samega še dva druga člana. To vlado je nazval konzulat. Z bistrim in modrim umom je hitro izdelal novo ustavo. Sebi je pridržal vrhovno oblast nad vojniki, državnim premoženjem in nad zunanjo politiko. Ostale manj važne posle je poveril svojim tovarišem.

Nato je hitro zbral vojsko in šel proti Avstriji, Nemčiji, Angliji, Rusiji in Italiji. V šestih mesecih je osvojil Italijo, premagal Avstrijo in Nemčijo. Ti uspehi so mu pridobili toliko slavo in moč, da si je upal prevzeti vso vlado v roke in nastopal kot samovladar. Onih dveh tovarišev ni hotel odstaviti, da se ne bi vzbudil sum, da hoče sedaj Napoleon postati kralj.

Svoj talent, velike izkušnje in modrost je porabil pri svojem vladanju in prvostignil Francosko v vsakem oziru. Gradil je nove ceste, uredil šolstvo, sodnije, izboljšal trgovino in obrt ter izdelal

nov zakonik. S papežem Pijem je sklenil nov dogovor in priznal zopet katoliško cerkev, ki so jo prej republikanci odpravili. Za svoje varstvo si je najel veliko gardo.

Francozi so zelo cenili konzula Napoleona in potrdili njegove nove uredbe skoro soglasno in ga izvolili leta 1802 za dosmrtnega konzula. Ali že leta 1804 so ga proglasili s 3,572.000 glasovi za cesarja Francoskega. Proti se je upalo le 2000 ljudi glasovati. Tako je general Napoleon, sin nekega advokata, zasedel zopet po 12 letih francoski prestol, raz katerega je bil prej pahmen Ljudovik XVI. Da bi bilo kronanje kar najbolj sijajno, si je preskrbel mogočen dvor in prosil papeža Pija VIII., da ga naj pride v Pariz kronat.

Dne 2. decembra 1804 si je cesar Napoleon položil na glavo krono, po kateri je že delj časa hlepel. Zelo čudna so božja pota. Pred dvanaštimi leti še kraljestvo, potem krvava revolucija in republika, nato pa cesarstvo. Francozi gotovo niso slutili, da bo na razvalinah krvavo razrušenega prestola vzrastel nov močnejši in silovitejši prestol, katerega bo zasedel mlad republikanski general. Kaj ne premore hrabrost, zvrtost in modrost.

Cesar Napoleon se je čutil zelo mogočnega. Ni se zmenil za proteste Avstrije, Anglije in Rusije, temveč po svoji glavi prenašal male italijanske in holandske državnice iz republik v kraljestva, ki jih je podeljeval svojim zvestim generalom in visokim državnikom. Ko sta se mu Avstrijec in Rus uprli, ju je premagal in prisilil našega cesarja Franca I., da mu je odstopil Benečansko, Dalmacijo in Tirole.

Ustanovil je novo vojaško plemstvo in si na ta način pridobil najveljavnejše može v državi. Na znotraj je vladal strogo in pazil povsod na to, da bi se njegova povelja točno izvrševala.

Zunanja politika njegova je bila, z mečem v roki podvreči si vso Evropo. Zlasti pa je stremil za tem, uničiti Nemčijo in Avstrijo, da bi si na ta način zgradil veljkansko cesarstvo, kot ga je imel pred tisoč leti Karol Veliki. Znan je njegov rek: »En cesar na zemlji, en Bog v nebesih.«

Zavedajoč se svoje moči se je Napoleon malo brljal za druge evropske vladarje. Ker je Prusijo žalil z vednim vtikanjem v njene domače razmere, mu je ta

v zvezi z Rusi napovedala boj, ali kruto se je Napoleon maščeval vsled tega. Popolnoma je porazil pruske čete, zavzel celo Berlin in od tod narekoval trde mirovne pogoje. Pruski kralj se je moral podvreči pod vrhovno oblast Napoleonovo, odstopiti velik del zemlje, plačati odškodnino in pomagati Napoleonu, kadar se je ta zopet zapletel v kak boj.

Po porazu Prusije je postavil svoja brata za kralja, enega za Vestfalsko, drugega pa za španskega. Ali ta samovoljnost je Špance razjezila in vsi so se uprli vrnjenemu vladarju. To je ohrabilo tudi Avstrijo, ki se je sedaj že četrtočasno vzdignila proti svojemu tlačitelju. Nadvojvoda Karol je sicer leta 1809 slavno premagal samega Napoleona pri Aspernu, ali poznejši neuspehi avstrijskega orožja so povzročili, da je moral cesar Franc I. odstopiti Francozom kos Galicije in vse slovanske primorske dežele s Kranjsko in delom Hrvaške vred, tako da je Avstrija izgubila morje.

Sedaj je bil Napoleon na višku svoje moči. Prisilil je cesarja Franca, da mu je dal avstrijsko princezino Marijo Lujizo za ženo. V svoji grabežljivosti je vzel tudi papežu deželo, Nemcem pa ves severozahodni rob s Hamburgom vred tja do Danskega. Vsa zapadna Evropa, izvzemši Anglijo, mu je bila pokorna in dajala davke v Pariz, katere je Napoleon posebno pred kako vojsko vedno zahteval.

Veliko je trpela Francija zaradi večnih vojsk, v katere jo je vodil Napoleon. Ljudstvo je bilo že popolno izžeto in začelo se je mrmranje proti groznemu tlačanju. V podjarmljenih deželah je tlel srd proti Napoleonu, ki je dal vdušiti vsako svobodno gibanje. Vsled prepira s papežem je začela tudi duhovščina kljubovati cesarju, ki se pa za to ni nič kaj menil. Njegove misli so se bavile z vojnim načrtom, kako premagati nevarnega tekmeca — Ruso. Le ta se še ni maral pokoriti Napoleonu, vsa druga Evropa se je tresla pred njim.

Da bi nabral kar največjo armado, je prisilil tudi druge evropske vladarje, da so mu morali dati svojih vojščakov. Tako je nabral do šeststotisoč mož, najrazličnejših narodov, tudi veliko Slovencev se je pomikalo takrat — leta 1812 — pod Napoleonom proti Rusiji.

Seveda so Francozi premagali Ruse pri Smolensku in Borodini ter zasedli Ruso ali tu zastopi pot zmagonosni armadi Napoleonovi drug hujši sovražnik, ruska zima.

Napoleon se je vračunal, ko je mislil, da mu bo mogoče z vojsko prezimovati v Moskvi. Kakor hitro so namreč Francozi zasedli Moskvo, je dal ruski general Rastopčin zažgati mesto, medtem ko je že prej odnesel ves živež in obleko. Groza je obdajala Napoleona, ko je videl, da se bliža huda zima, on pa nima niti strehe niti živeža. Dal je povelje, vrniti se domu in vsa vojska se je začela pomikati proti reki Berezini.

Silovito so tedaj trpeli Francozi. Pred njimi sneg, burja, mraz in sama pogorišča, za njimi hitri ruski kazaki. S težavo so si priborili orehod čez Berezino, ali le malo

jih je moglo priti onstran. Celi tisoči vojakov so popadali gladi ali pa zmrznili v ledenem snegu. Več tisoč jih je utonilo v reki. Kar se jih je rešilo, so bili sami izstradani in raztrgani berači. Orožja že davnaj niso več imeli in konj tudi ne, ker so jih morali vsled grozne lakote poklati. Kjer se je pred tremi meseci pomikala največja, najboljša in najsilnejša armada sveta, tam si danes videl nepregledne množine raztrganih in do smrti lačnih revežev.

Napoleon je ves pobit hitel na saneh naprej. Vest o njegovem porazu je grozno učinkovala. V Parizu so nabirali nova sredstva za nadaljevanje vojske, Avstrija in Prusija sta pa hitro porabile trenutek in stopile na stran Rusije. Šlo se je za življenje ali smrt obeh držav.

Francozi se niso mogli takoj ubraniti silnemu napadu vseh teh držav in so se počasi umikali. Napoleon je izpredvidel, da mu gre za kožo in porabil zadnje, ki jih je še imela uboga Francoska. Oktobra leta 1813 se je postavil z 200.000 možmi zaveznikom po robu. Pri Lipskem se je vnela odločilna bitka, ki je trajala tri dni. Čeravno so imeeli zavezniki 300.000 mož, niso mogli nič kaj napredovati. Že se je nagibala zmaga na Napoleonovo stran, kar se posreči zaveznikom z najhujšim naporom potisniti Francoze nazaj. Nato je sledil glavni naskok in francoske vrste so se zamajale. Niti osebno navzoči Napoleon ni mogel zabraniti nastale pogibe.

Zmaga pri Lipskem je odločila Napoleonovo usodo. Zavezniki so drli za bežečimi Francozi in osvojili celo Pariz. Slavni cesar se je moral ves ponižan aprila 1814 odpovedati prestolu in je šel nato na otok Elbo na Laškem, ki so mu ga zavezniki izročili kot malo kneževino.

Na francoski prestol je prišel brat umorjenega Ljudovika. Ta je sklenil z Avstriji, Nemci, Angleži in Rusi mir, nato se pa posvetil ureditvi države na znotraj. Ali staro sovraštvo do Bourboncev ni hotelo izginiti iz francoskih src in prognani Napoleon se je skrivaj marca 1815 vrnil na Francosko. Takoj je bila armada na njegovi strani in komaj se je še kralju Ljudoviku XVIII. posrečilo uiti.

Napoleona so v Parizu sijajno sprejeli. Vse je vedelo, da mora priti zopet do vojske, ker zavezniki ne marajo Napoleona. Zato je tudi zbral 130.000 mož in hitel z njimi proti Prusom. Parkrat jih je sicer naklestil, ali pri Vaterlou je padla kocka nesrečno za Napoleona.

Že junija meseca 1815 se je moral drugič odpovedati kroni. Hotel je zbežati v Ameriko, ali Angleži so ga vjeli in odpeljali na samotni otok sv. Helene ob južni Afriki, kjer je veliki cesar in eden najsilnejših vojskovodij celega sveta, zapuščen od svojih dragih, brez krone, brez vojakov, navezan le na skeleče spomine svoje minule slave, umrl potr na duši in na telesu leta 1821.

(Dalje prihodnjč.)

Vestnik družbe sv. Rafaela

O naših izseljencih.

Glasilo Rafaelove družbe »Ave Marija« priobčuje sledeče zanimive podatke: Kakor vsa druga leta, tako je glavni naseljenški komisar izdal tudi za lanskno leto poročilo o naseljenškem gibanju. Iz tega poročila posnemamo tele podatke:

Od 30. junija 1907 do 30. junija 1908 je prišlo v Združene države 20.472 Jugoslovanov iz Avstrije, t. j. okrog 8000 Slovencev in 12.000 Hrvatov.

Med temi je bilo 15.476 moških in 4996 ženskih. Manj kot 14 let starih jih je bilo 1567, od 14 do 44 let 18.321, nad 45 let 584. Izmed teh zna 11 moških in 7 ženskih brati, a ne pisati, 4459 moških in 1199 ženskih ne zna ne brati ne pisati. Več kot 50 dolarjev je prineslo seboj 743 izseljencev, manj kot 50 dolarjev pa 16.819. Skupno so prinesli jugoslovanski izseljenci v Ameriko 307.360 dolarjev. V Združenih državah jih je bilo že preje 1416. 16.921 jih je vožnjo samih plačalo, sorodniki so plačali 3432, prijatelji 119. K sorodnikom jih je šlo 12.592, k prijateljem 6874. Brez vsakega naslova jih je prišlo 1006.

Radi trahome (očesne bolezni) jih je bilo vrnjenih nazaj 52 Jugoslovanov, radi slabomnosti 2, radi raznih nalezljivih bolezni 5, z opazko »likely to become a public charge« — »najbrže bo državi in javnemu usmiljenju za breme« — so jih vrnili 55, vsled zdravniških izjav 25, kot »contract laborer« — »delavci, ki so bili sem zvaobljeni z zagotovilom dela in plač« jih je bilo vrnjenih 5, kot varih izseljenca je bil vrnjen eden; kot mladoleten, čigar stariši se niso mogli najti, eden, kot javni prostitutki sta bili vrnjeni 2, skupno 146. Dalje je bilo vrnjenih 23 izseljencev iz raznih vzrokov, potem ko so že bili v Ameriki nekaj časa, vendar še ne tri leta.

Jugoslovani so se naselili: v Pa. 6760, v O. 2594, v Ill. 2358, v N. I. 2119, Wisc. 884, Mich. 761, Minn. 628, La. 548. Ostali so se porazdelili po drugih državah.

Po poklicu jih je prišlo: kmečkih delavcev (farmer laborer) 6931, delavcev 6278, služkinj 2000, premogarjev 275, kmetov 231, 4 duhovniki, 1 igralec, 4 glasbeniki, 5 učiteljev, 1 bankir, 1 agent, 29 trgovcev.

Vseh izseljencev l. 1907. je bilo skupaj 1.285.349, leta 1908. pa le 782.873. — Vseh je bilo lani vrnjenih 10.902 takoj pri prihodu, 114 pred enim letom svojega bivanja tukaj in 1955 pred tremi leti.

Dalje dostavlja generalni naseljenški komisar, da sega začetek sedanje naseljenške dobe naseljevanja tja v 1882. leto, ko so se začeli seliti slovanski narodi. Danes je 66 odstotkov vseh naseljencev slovanske narodnosti iz severne in južne Evrope. Izmed lanskih izseljencev jih je bilo 513.763 Slovanov.

V Avstro-Ogrsko se je preteklo leto iz Združenih držav izselilo 130.197. Tje jih je pa prišlo iz naše države 168.509. Torej so jih Združene države pridobile 38.312.

Zanimive so tudi sledeče številke: Izmed ameriških Jugoslovanov (Slovencev in Hrvatov) jih je bilo po raznih kari-

tativnih zavodih 489 moških in 53 žensk. In sicer so bili: v ječah 132 radi hudih prestopkov, 131 radi malih stvari, v norišnicah jih je bilo 127, v ubožnicah 152.

O sedanjih izseljencih toži generalni komisar na strani 120. svojega »Reporta«: Nobenega dvoma ni, da velik del sedanjega naseljeniškega toka ne prihaja več iz zaželjenih virov, kakor prej. Izseljenci, ki prihajajo sedaj k nam, so tako različni od prvotnih in se ne prilagode tukajšnjim razmeram tako hitro in lahko, kakor prvotni. V razliki s prejšnjimi se sedanji ne razkrope več po deželi, ampak le po mestih in središčih tovarniškega dela. Tako pridejo k delu, za katero so njihove moči preslabe. — Izraza pa upanje, da bo oddelek naseljeniške oblasti »Division of Information and Distribution« uredil tudi ta nedostatek in speljal tok naseljeništvu tako, da bo v blagor države in na korist državljanov.

Ostro graja zlasti one agente, ki v starem kraju po raznih državah, zlasti po južnih deželah, po Macedoniji, ljudem obejajo zlate gradove v Ameriki, da jih pridobijo in pripravijo za izselitev.

Komisija je razvila tudi živahno delovanje, da se zabrani ali vsaj omeji takozvano »belo suženjstvo«. Dasi so tukaj velike težave, ker je hudobija premetena, vendar upa komisar, da se bo ta rak-rana na telesu človeške družbe dala precej zaceliti.

Nova pota.

Slovenci nismo glede na našo katoliško organizacijo zadnji v Avstriji, tudi ne zadnji na svetu. Organizacije katoliško narodnih Slovencev, nabožne in svetne: dijaške, mladinske, gospodarske, politiške in nepolitiške izobraževalne in stanovske, krepko in lepo napredujejo. Ponosni in veseli smo lahko na mogočno poslopje, ki smo ga zgradili tekom let katoliški Slovenci, poslopje, ki ima v prvi vrsti namen, da prerodi slovensko katoliško ljudstvo po načelih krščanske ljubezni do bližnjega, po načelih praktičnega krščanstva, v rod, ki bo videl srečo svojega rodu v tem, da se ne godi dobro le posamniku, marveč, da se dobro godi skupnemu rodu, da se godi dobro celokupnemu slovenskemu katoliškemu ljudstvu.

Letos je zlasti krepko napredovala prepotrebna naša izobraževalna organizacija S. K. S. Z. Brez hruma in šuma in brez kake posebne časnikarske reklame se je ustanovilo zelo veliko novih izobraževalnih društev od Drave in Mure doli do Kulpe in Jadranskega morja po mihi nam Sloveniji. Na Štajerskem, Koroškem, na Goriškem in Tržaškem, kakor tudi na Kranjskem so navdušeni slovenski katoličani prav povsod ustanovljali prepotrebna s. k. izobraževalna društva. Ni več dolgo, ko se vdejevuje vzor ustanoviteljev katoliške slovenske izobraževalne organizacije, vzor, da imej vsaj vsaka slovenska duhovnjija svoje slovensko katoliško izobraževalno društvo. Veselo lahko rečemo, da imamo že tudi take duhovnije na Slovenskem, po katerih obstoja

že dvoje slovenskih katoliških izobraževalnih društev, kakor n. pr. v šmartinski duhovnji, kjer znani neumorni katoliški organizator dekan Rihar ni preje miroval, da vzorno delujeta tako v Smartnem kakor tudi v Litiji S. k. izobraževalni društvi. Končane so tudi počitnice naše slovenske katoliške izobraževalne organizacije, letošnje njene velike prireditve, sijajne, velikanske in presenetljive, so zaključene. Jesenski vetrovi nam šumljajo in narekujejo: zdaj pričinja doba notranjega delovanja naše slovenske katoliške organizacije.

V prvi vrsti je dolžna naša slovenska katoliška nepolitiška izobraževalna organizacija, da izvede, kar ji je naložila letošnja glavna skupščina S. K. S. Z. v Rožu. Sklep je obvezen za vsa v S. K. S. Z. združena nepolitiška društva. Velike važnosti je, da takoj vsako naše društvo, ki tega še ni storilo, nemudoma ustanovi: 1. obmejni obrambeni odsek, 2. odsek za varstvo v tujini, 3. odsek za varstvo izseljencev, 4. delavski odsek. Nočemo biti obširni, a nujno potrebno je, da se nekoliko popečamo s stvarmi, ki jih morajo disciplinirana društva S. K. S. Z. takoj izvesti.

Pred vsem, kaj je odsek. Vzor odsekov imate v upu in nadi naše bodočnosti, v vrlih in navdušenih telovadcih Orlih. Kjer jih še nimate, ne obotavljajte se, marveč hitro ustanovite odsek Orlov. Vsak odsek imej dolžnost in nalogo, da se peča s stvarjo, ki mu jo je določila letošnja glavna skupščina S. K. S. Z. Poseben poročevalec poročaj društvu odboru o dovršenem delu in o delu, ki naj se še izvede. Odsekov poročevalec naj tudi točno poroča osrednji in pokrajinski S. K. S. Z. o vsem, kar je odsek že storil in kar hoče še storiti. Ne se obotavljati, marveč pogumno in neustrašeno po novih, začrtanih potih na delo.

Obmejni obrambeni odseki.

O potrebi skrbi za Slovence, ki bivajo ob naši narodni meji, se je zadnje čase precej pisalo po našem časopisju. Naša stranka ima resno voljo, da se peča in resno vzame v roko obrambo meje. Saj nas Slovenci na eni strani hočejo potujčiti naši ljubeznjivi nemški, na drugi italijanski sosedje. Obmejni obrambeni odsek vsakega našega društva naj skrbi za to, da ima društvo zbrano vse, kar se piše o obrambi naše narodne meje. Članki iz listov naj se izstrižejo in skrbno shranijo. Večkrat naj se priredi predavanje o važnosti obrambe naše narodne meje. Tvarine bo v izstriženih listkih dovolj. Prečitani časopisi, knjige, naj se skrbno shranijo, ko se jih nabere več, naj se pošljejo S. K. S. Z., ki jih pošlje obmejnemu društvu. Sodimo, da gotovo ni preveč, kar želi S. K. S. Z., da se takoj izvede. Ne dvomimo, da prav v kratkem poročamo, da ni našega s. k. izobraževalnega društva brez obmejnega obrambenega odseka.

Varstvo v tujini.

Pravzaprav bi danes moral že vsak naš somišljenik znati, kako velike važnosti da je varstvo naših ljudi v tujini. Saj se je o tem tudi že v našem listu veliko

pisalo. Storilo se praktično še ni veliko. Ni danes duhovnije na Slovenskem iz katere bi ne bili ljudje, fantje in dekleta, moške in žene, v tujini, bodisi v bližnjih ali daljnih industrijskih krajih in mestih. Mi ne smemo izgubiti niti enega človeka bodisi v verskem, bodisi v narodnem oziru. Bega z dežele ne bodemo preperečili. Zavrla ga hoče leta socialno zavarovanje, o katerem se še nahajajo predsodki med ljudstvom, ker je dr. Krekovo »Socialno zavarovanje« še premalo razširjeno med ljudstvom. Nujno potrebno je, da se razširi, ker ljudje, preskrbljeni za starost, ne bodo domače kraje tako zapuščali, kakor jih zdaj, kakor uči izkušnja o starostnem zavarovanju v Nemčiji. Našim ljudem morajo biti znane nevarnosti v verskem, narodnem in nravnem oziru, ki jih čakajo v tujini. Znana jim mora biti protiverska in protinarodna socialna demokracija, ki zajame v tujini na tisoče in tisoče poštenih naših ljudi. Znati morajo, kam naj se obrnejo, ko pridejo v tujino. Odsek našega s. k. izobraževalnega društva mora imeti za to vedno v zalogi priporočilne listke S. K. S. Z. za varstvo naših ljudi v tujini. Zbirati sestavke iz listov o razmerah v tujini, o socialni demokraciji, predavanja o begu z dežele je dolžnost odseka za varstvo v tujini. Predvsem naj skrbi odsek tudi za to: 1. da poda vsakemu navodila predno odputuje v tujino; 2. da je z domačimi ljudmi v tujini trajno v najožjem stiku, 3. o resničnih zanimivostih v tujini poročati S. K. S. Z. Ali je to neizvedljivo? Le nekoliko dobre volje!

Varstvo izseljencev.

»Rafael« v varstvo izseljencev deluje že več let na Slovenskem. Kdosigavedi kako velikih uspehov ni dosegel. Na eni strani manjka denarja, na drugi strani so naši ljudje preobloženi. Nujno potrebno je, da naša s. k. izobraževalna društva podpirajo Rafaela v varstvo izseljencev. Letošnje leto je izseljevanje zopet zdatno poskočilo. Saj je potovalo meseca avgusta čez Trst v Severno Ameriko 928 izseljencev, medtem ko se je izselilo lani meseca avgusta čez Trst 316 oseb. Tudi v Južno Ameriko je poskočilo število izseljencev čez Trst. Lani jih je potovalo v Južno Ameriko meseca avgusta čez Trst 252, letos že 348. Od 1. januarja do 31. avgusta letošnjega leta se je izselilo čez Trst v Severno Ameriko 10.963, lani 2759 izseljencev, v Južno Ameriko lani 3199, letos 2960 izseljencev. Peljalo se je 90% izseljencev čez Trst s parniki »Austro-Americana«.

Slovenski Rafael ima resno voljo, da gre z dobrim svetom in s priporočilnimi listki izseljencem na roko. Čarati seveda ne more, skrbeti tudi ne za uradnika, ki naj bi bil vedno izseljencem na roko v Ljubljani. Kar se more, se pač stori, to pribijemo, stori več, kakor marsikje drugod. Mogoče bi se dalo izvesti, da dobe izseljenci priporočilne listke v tajništvo S. L. S., a nikakor ne gre, da bi morali Ljubljani vse storiti. Zato naj domači izseljeniški odsek skrbi za to, da dobe izseljenci že doma potrebna navodila. Saj

imamo v ta namen že precej napisanega. Kažipot v varstvo izseljencev je še vedno aktualen, dobi se v »Katoliški Bukvarni«, Ljubljana. Stane 20 vinarjev. Vsaki izseljeniški odsek naj si nabavi več »Kažipotov«, ki naj ga izseljenci že doma pridno prouče, da se obvarujejo med potjo škode. Odsek imej tudi na razpolago priporočilne listke, ki naj jih dá izseljencu predno odpotuje. O varstvu izseljencev naj priredi odsek predavanja. Zbrane naj ima vse izstriške o izseljevanju, da bo tako vedno poučen o stanju izseljevanja. Samoobsebi umevno, da mora biti v vednem, trajnem stiku s S. K. S. Z., ki je po svojem poročevalcu v trajnem stiku z Družbo sv. Rafaela.

Delavski odseki.

Neorganiziranega delavstva imamo še mnogo po našem jugu po tvornicah, delavnicah, po gozdih in pri poljedelstvu, po rudnikih in pri trgovini, po pisarnah, gostilnah in v poselski službi. Čakati pa ne smemo, da nam socialna demokracija prodere v vse naše delavske vrste. Čakati ne moremo, da bi se za vsako vrsto napravila velika in močna zveza za celo državo. Posameznih samostojnih strokovnih društev ne moremo ustanavljati, kjer ni večjega števila delavcev ene vrste. Zato je nujno potrebno, da se naša s. k. izobraževalna organizacija živo in z vno mo zavzame za delavsko organizacijo. V smislu sklepa glavne skupščine S. K. S. Z. mora ustanoviti vsako izobraževalno društvo delavski odsek. Ta naj se pred vsem seznanj z načeli protiverske in protinarnodne socialne organizacije, ki bo silila v vse sloje, ki bodo po splošnem zavarovanju zavarovani.

Delavski odsek naj se nadalje popolnoma seznanj s pravili »Jugoslovanske strokovne zveze«, ki jih dobi vsak odsek, ko se ustanovi. Stvar je nujno potrebna, zato je častna dolžnost vsakega izobraževalnega društva, da takoj ustanovi delavski odsek. Saj pozvana so bila že vsa. Upamo, da se kmalu odzovejo pozivu S. K. S. Z.

× × ×

Naš čas je resen. Smotrena, enotna izobraževalna organizacija zahteva nova pota z novimi kažipoti, ki jih zahteva moderna naša doba. Izobraževalno društvo naše brez Orlov, brez obmejnega obrambenega odseka, brez odseka za varstvo v tujini, brez izseljeniškega varstva in brez delavskega odseka ne izpolnjuje več svoje dolžnosti, ker ne pozna discipline. Brez discipline so nova pota nemogoča!

Sijajna mladeniška manifestacija v Šmartnem in v Litiji.

Nad vse pričakovanje je prekrasno uspel prvi mladeniški sestanek v Šmartnem. Nameravan je bil le skromen mladeniški sestanek, ki se je pa vsled groz-

nega strahu naših liberalcev pred Orli razvil v pravo slavje misli krščanske. Bolj kot vsa vabila in lepaki, katere so liberalci v svoji znani oliko sproti potrgali, so k sijajnemu uspehu pripomogli naši liberalci, katerim bodi na tem mestu zahvala. V svoji zagrizeni omejenosti so mislili, če bodo s svojim surovim terorizmom in žuganjem morda koga oplašili ali celo shod preprečili? Pritlikavci seveda ne pomislijo, da napredujoča krščanska misel prodira do zadnje postojanke. Znano pa je, da sta bili Litija in Šmartno do danes žal slaboznani kot najzagrizenejši liberalni trdnjavi. Zato ni čuda, da je bil tak strah pred Orlom, od katerega so slutili, da jim iztrga ta plen in ga povzdigne v idealne orlovske višine.

Vse kar gomazi liberalno, od litijskega župana do martinkovega muca v Šmartnem je bilo v protagitaciji za našo prireditiv.

Iz hvaležnosti ne bomo naznanili tistih, ki so kazali svojo liberalno kulturo s tem, da so dali še po dnevu potrgati lepake, dasi dvomimo, če spada v delokrog kakega županstva ne preveč častni ukaz: trganje lepakov. Niti tistih ne bomo naznanili, ki so s tem, da so hiše naših somišljenikov obmetavali z jajci in na nekatere celo naslikali svojo inteligentno sliko s tvarino, ki je značilna za liberalce, v kateri se valjajo. Te slike naj ostanejo dalj časa in naj živo pričajo vsakemu, ki pride v naše kraje, oliko in fineso naših liberalcev. To naj bo pečat njihove sramote in naše maščevanje. Toliko za uvod.

Že pri osmem vlakcu zjutraj je pričakovalo veliko občinstva naših gostov. Ko je prišel vlak, je izstopilo izletnikov toliko število, da so zavzeli ves prostor pred kolodvorom. Tistih par liberalčkov, ki je prišlo z namenom demonstrirati, se je kar poizgubilo. Z lokalnim vlakom, s katerim je prišla tudi zagorska godba, jih je zopet došlo zdatno število. Potem se je zvrstil sprevod z godbo na čelu. Prvi so korakali telovadci v kroju, za temi pa drugi odposlanci raznih društev s petimi društvenimi zastavami, med temi socialne zveze. Samo telovadcev v kroju je bilo nad sto, drugih udeležencev v sprevodu smo našli tudi nad 700 oseb.

Krasen, impozanten pogled je bil na to četo krepkih in čilih mladih ljudi. Kaj tacega Litija še ni videla. To mora imenovati, in tudi je. Tisti, ki so nam nasprotni zato, ker nas ne poznajo, ker živijo v veri, da so povsod take razmere, kot v Litiji, so se lahko prepričali in uverili, kje je pravi spas in moč naroda, namreč v naših vrstah, koder vlada pravi demokratski duh, kjer koraka delavec poleg poslanca, uradnik poleg obrtnika, vsi edini in prešinjani ene misli, enega duha. Med vrstami smo opazili državnega poslanca svetnika Povšeta, deželna poslanca Mandlja in dr. Zajca in mnogo drugih vrlih odličnjakov in delavcev na poju ljudske izobrazbe iz vseh krajev slovenske domovine. Sprevod je šel nekako ob pol desetih skozi Litijo, sveta maša bi se pa imela pričeti v Litiji kot običajno ob deveti uri, vendar je bil še poln trg ljudi, ki

so hoteli videti naše Orle. Maša se je nehote mora'a zakasnit na veliko žalost naših »pobožnih« liberalcev. Ljudje so sprevod iskreno pozdravljali, samo četica pisarniških pometačev, ki je že hotela na pošti za varnim oknom poizkušati zvižgati, je imela drzno čelo na trgu poizkušati z zvižganjem. Zoper dostojanstvo naših somišljenikov je, da bi reagirali na tako pobalinstvo.

Sprejem v Šmartnem pod slavolokom, ki je nosil napis: »Na zdar! Dobro došli!«, je bil nad vse prisrčen. Ogromna množica je že sprevod pričakovala, tudi požarna bramba v zastavo, mladeniška Marijina družba in članice izobraževalnih društev v slikovitih narodnih nošah, ki so pripenjale šopke. Ker se je sprevod precej zamudil, se je moralo nekaj pozdravnih govorov omejiti. Prvi je pozdravljaj gospod župan Hostnik v imenu občine. Zatem gospod dekan Rihar v imenu cele župnije. Izražal je srčno veselje nad prihodom Orla, ki naj prinese novega mladega duha v našo dolino. Vse prenoviti v Kristusu po mladini. V to ime kliče vsem: Na zdar! Dobro došli!

Poslanec Mandelj pozdravlja v daljšem govoru vse organizirane fante. V navdušenih besedah poziva fante k vztrajnosti in edinosti v delu za prepoved Dolenske.

Brat Podlesnik se ginjen nad tako krasnim sprejemom v tako razvpitem Šmartnem zahvaljuje v imenu Z. T. O. Pozdravlja v ime boja, ki naj prešine vsa šmartinsko dolino. Napadi nasprotnikov le utrujuje naše stališče. Čim več kamenja, tem več odpora! Ta terorizem, ki kakor mora tlačiti ta kraj, se mora zlomiti, dokler ne zasije dan prave svobode in prosvete. Do tedaj vsi na delo z Bogom za slovensko ljudstvo! Na zdar!

Vsakemu pozdravu so sledile živahne ovacije. Za tem se je zopet zvrstil sprevod, ki se je pomnožil za več sto oseb v z zastavami okrašeno vas in v cerkev, kjer se je pričela takoj služba božja. Gospod dekan je izvajal v pridigi krasne nauke in navodila za fante iz tonedeljskega evangelija: »Mladenč, rečem ti, vstan!« Poznalo se je, da nad vse za dušni blagor vneti gospod govori iz srca in v srca. Pri sveti maši, katero je daroval brat Pogacar, sta stregla dva Orla v kroju, kar je napravilo kaj lep vtis.

Po sveti maši je bilo zborovanje pred župniščem. Ta prostor, ki je precej obširen, je bil prenapolnjen samih mladih ljudi, navzočih je bilo blizu tisoč zborovalcev. Le škoda, da je bil čas tako omejen, da niso mogli vsi govorniki priti na vrsto, in še ti so morali omejiti svoja poročila radi popoldanske slavnosti. Gospod dekan Rihar otvarja v imenu društev v Šmartnem in Litiji s krščanskim pozdravom: Hvaljen bodi Jezus Kristus! zborovanje.

Za to krasno prireditiv se imamo zahvaliti našim vrlim Orlom, katerim kliče še enkrat: Dobro došli! Predstavi in pozdravlja našega požrtvovalnega državnega poslanca Povšeta, gospoda župana Hostnika, katerega je sobotni »Narod« grdo napadel in obrekoval. Pozdravlja vrstoma vse došle zastopnike društev in te-

lovadnih odsekov, kakor tudi druge udeležence vseh bližnjih in daljnjih fara.

Pozdravlja vrlo šmartinsko požarno brambo, ki se kljub silnemu terorizmu, o katerem bo še govora, udeležuje današnje slavnosti. Tudi zagorsko godbo, katero so tudi hoteli terorizirati. Vsakemu pozdravu posebej je sledilo burno pritrjevanje, posebno gospoda župana so zborovalci hrupno pozdravljali. Naj bi to zaupanje bilo vrlemu možu nekoliko v zaščeno za napade nasprotnikov.

Besedo dobi gospod svetnik Povše.

Moj pozdrav je namenjen vsem Vam rojakom. Dolgo vrsto let služim za Vas v državnem zboru. Ker imam zaupanje pri Vas, mi lahko verujete, ako odgovorim na vprašanje, kje je rešitev za obstanek slovenskega naroda, da le v znamenju križa. Ta je naš spas, naša rešitev. Kaj hočemo? Kaj hočeš naš vrii Orel? Spas našega naroda! Ze naš vzor, škof Slomšek pravi, da naj naš narod čuva dve svetinji, v katerih je rešitev, namreč ljubezen do svete vere in milega materinega jezika. S. L. S. se vsikdar ravna po načelih tega velikega učitelja. Pod kmečkim krovom pa se je ohranil naš mili jezik, ker je naš kmet zvest Bogu in domovini. Naše cerkve pogričih so znak, da smo sinovi vernih slovenskih pradedov. Orel pa naj čuva, da naša domovina ostane last slovenska in verna. Ponosen sem, da sem ohranil versko čustvo in ljubezen do domovine. Z verskim čustvom bomo vsi lahko in gotovo vršili domo ljubno delo. Idimo skupno na delo z zavestjo, da prav služimo svoji domovini. Dvigni se Orel Bogu v čast in domovini v blagor. (Velikanske ovacije gosp. Povšetu.)

Brat Podlesnik:

Dragi Dolenjci! Naša srca so pripravljena sprejeti besede moža, kakoršen je naš dični poslanec gosp. Povše, ki je osivel v boju za pravo slovenskega ljudstva. Živimo v času, ko se gre za obnovev kraljestva Kristusovega na zemlji. Zdaj se med nami razširja nek drug evangelij, evangelij svobodomiselstva hodi med nami in se ponaša, da je vzel v zakup vso inteligenco in izobrazbo. Ta evangelij je pa rodil breznačajnost in breznačelnost. Zgledov je dosti. Iz tega pa sledi tudi vsa posurovelost med inteligenco. Naš narod še ni klical teh ljudi, se bo rešil brez teh, ki ga izvablajo na pot pogube. Naša dolžnost je, da jim iztrgamo še tisto, kar imajo med slovenskim ljudstvom. Dolžnost naša je, da grobno naprej in naprej ter pričamo poslanstvo našega Gospoda. Kakor mogočna reka se vali naš polet po širni domovini. Tudi tukaj nas ne bo nič ustavilo. V ime Orla »Na zdar!«

Brat Jeločnik Vojteh:

Omenja zgodbo o ugrabljenem kraljeviču, katerega je nasprotni kralj ugrabil, da bi se maščeval nad očetom. Pa kako grozno se je maščeval. Ni ga zaprl v ječo, ne ga ukoval v verige, dal mu je grad na razpolago in popolno prostost, in služabnikom je naročil, da mu ne odrečijo nobene želje, karkoli si požeje, naj ima, še celo navajajo ga najk raznim razkošnostim. In tako je kraljevič, ki je imel popolno

svobodo, zašel v razne pregrehe in strasti, katerih ni imel volje ne moči se jih znebiti. Zdaj ga ta kralj pošlje nazaj očetu, rekoč: tu imaš sina. Dobro sem se maščeval. Pri očetu pa sin ni imel take svobode, ne moči, ne volje za drugo življenje in se je sam usmrtil. Kakor ta zgodba, tako se tudi naši nasprotniki maščujejo nad teboj, slovensko ljudstvo. Tudi ti mudijo mladini popolno prostost, v kateri se naj pogubi. In ti, slovenski oče, slovenska mati, gotovo ne boš pustila, da bi ti ljudje Tvoje sinove, katere si krščansko vzgajala, jih učila delati sv. križ, zapeljali v pogubo. Kateri pametnih starišev, ki dobro želijo svojim sinovom, bi ne pozdravljali začetek našega mladeniškega združevanja. Mi smo prišli sem kot gostje, a bili smo izžvižgani. To je njih svoboda. Mi gremo preko tehrst za svojimi cilji. Dolžnost je naša, delati z vso silo za mladeniško organizacijo. Vi pa, nasprotniki, ki zadržate, čujte, danes vam poje mrtvaški zvonec, pripravite se na pogreb. To naše ljudstvo vam to priča. Po teh besedah in še prej nastane nepopisen hrup in glasno navdušeno odobravanje.

Brzojavnih pozdravov je došlo sedem. Prvi se prebere knezoškofov, ki je žel viharje aplavza; tudi vsi drugi pozdravi so bili z glasnim navdušenjem vzeti na znanje, osobito še bivšega priljubljenega gospoda dekana Lavrenčiča. Dalje so še poslali pozdrave: dr. Lampe, dr. Pegan, župnik Žust, šentrupertski Orli, kamniško predsedstvo Orla in še pismeno jih je več pozdravilo, tudi v verzih. Objaviti posamezne bi bilo preobširno.

Točno po slovesnih litanijah se je na slavnostnem prostoru otvorila blagajna. Naval je bil tak, da je bilo v kratkem razprostranih okrog 3000 vstopnic. To je ogromno število za Šmartno.

Slavnostni prostor je bil kaj ugodno zbran in tudi lepo in telmiško prirejen. Ob vhodu je bil napis, nad napisom med smrekami je pa takorekoč v zraku plaval orel, kot simbol Orla. Točno ob treh se je pričela telovadba. Telovadci, kateri so bili vsi brez izjeme najboljši, so krasno izvajali brez najmanjšega pogrška razne vaje, po taktu res izvrstne zagorske godbe. Ta godba se za podobne prireditve najtopeje priporoča. Ves čas slavnosti je igrala neumorno in krasno. Ljudstvo je z živim zanimanjem sledilo telovadbi. Osobito »moreška« je nekatere kar elektrizirala. Dasi je vreme dopoldan najlepše kazalo, je vendar med telovadbo padlo nekaj kapljic dežja. No, pa to ni ljudi prav nič motilo, vse je bilo navdušeno in izborno razpoloženo.

Ob koncu telovadbe je pristopil narščaj k načelniku Jeločniku in mu v ljubkih, navdušenih besedah izročil šopek.

Za tem se je vršila veselica z raznovrstnim zanimivim vspeodom. Pri veselici se je osobito odlikoval g. Rusa pevski zbor, ki je zvrstoma z godbo popeval narodne pesmi. Srečolov je bil v četrte ure prodan. Prodalo bi se srečk še lahko petkrat toliko.

Le prekmalu je prišel čas odhoda. Radi zveze z vlaki so nekateri odhajali že

ob polsedmih. Naši slovenski gostje, ki so mirno odhajali skozi Šmartno in Litijo, so bili izžvižgani, to je seve jugoslovanska gostoljubnost teh krokarških junakov. Kakor čuki, kateri jim je vzor in katerega nosijo vedno na jeziku, so se čez dan poskrili, v okrilju mraka so se pa oglašali izza plotov. Seve, to so junaki, ki se nikogar ne boje!

Odhod Orlov in drugih izletnikov od ljubljanske strani k večernemu vlaku v Litijo, pa je bil nad vse veličasten in majestaten. Zaplatsko žvižganje so popolnoma oglušeli živijo in nazdar-klici, trombe Orlov so bučale skozi Šmartno in Litijo, da je liberalcem pretreslo kosti in mozeg. Dobro čutijo, da je orlovska tromba njih pogrebna pesem. To je boj za obstanek. Litija kaj takega še ni slišala. Za liberalce je bil ta veličasten pohod provokacija in predrznost, češ, da se kdo drzne v njih taboru tako nastopati. Pa Orel preziraje ves njihov napor in onemoglo jezo, v še bolj glasnih nazdar-klicih daje duška svojemu čustvu. In trombe so bučale, kakor klic na boj na življenje in smrt. Bil je odhod veličasten kakor obhod Izraelcev okrog Jerihe. Navdušenje je bilo nepopisno. Prav tako pa tudi jeza nasprotnikov. Na kolodvor je došla spremila Orle večja truma zagrizencev, oboroženih s piščalkami. Tudi, nežni spol se je produciral s piščalkami. Ker je bilo še dosti časa do vlaka in izzivanje krokarjev uprav nesramno, bi lahko prišlo do spopada, naš bi lahko igraje zapodili vso bando spat, pa disciplina, ki je vzorna v orlovskih vrstah, jih je to zadrževala. Navdušenje in ovacije našim somišljenikom je bilo nepopisno. Liberalna tolažba s piščalkami ni motila nikogar. Tako so liberalci priredili nehote naš sestane nad vse veličasten, v pravo narodno slavje. Zanimanje za Litijo in Šmartno ne bo prenehalo, dokler bo Orel razprostiral svoje peroti; in Orel še pride, če je komu ljubo ali ne, dokler se prežene iz teh krajev temo in gnjilobo liberalizma. V to Bog pomoz! Na zdar!

Pozdravi Orlom v Šmartnem:

Ljubljana. Pozdrav in blagoslov Orlom. Naj si osvoje mladenče vseh župnij! — Jeglič, škof.

Kamnik. Zadržani kličem: Orli pod izvrstnim osrednjim Vašim vodstvom neustrašeno, junaško naprej! — Dekan Lavrenčič.

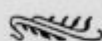
Ljubljana. Poslanski posli me kličejo v Loški potok, zato ne morem k Vam. Iskrene pozdrave predragi naši mladini! Naj je ne plaši ne psovaje, ne sramotenje pred zvestim slovenskim in krščanskim delom. Z Bogom za slovensko ljudstvo! — Doktor Pegan.

Št. Rupert. Zadržani kličemo bratom: Brezobzirno naprej po poti resnice! Na zdar! — Orli.

Kamnik. Zadržani kličemo bratom: Ob preporodu lepe Dolenjske krepak: Na zdar! — Smolej, predsednik; Sterčin, načelnik.

Krško. Pozdravljamo shod, ki priinese naj novo dobo Dolenjski! — Župnik Žust, izobraževalno društvo.

Dragi bratje Orli! Zadržan po nujnih opravilih udeležiti se Vaše slavnosti, ker stojimo pred deželnim zborom, ki naj prične izvajati v dejanju, kar smo ljudstvu obljubili, Vas pozdravljam, želeč Vam, da bi se Vaše vrste notranje okrepile in razširile po celi domovini, združujoč vse one, ki imajo smisel za resnico in čut za to, kar je dobro in lepo. Ne bojte se nasprotnikov! Plašne jate grdih jastrebov se vlečejo krotokate in mrmraje za veličastnim poletom Orlovim. Vse slabo bodo o Vas govorili in pisali, kajti kaj dobrega njih srce pojmiti ne more. Ne dajte se ostrašiti ob brezmejnih napadih po liberalnih listih! Svobodnih prsi pijte Orli solnčno svetlobo, jastrebi pa naj tinto požirajo! Pogumno dalje na poti resnice in kreposti. — V Ljubljani, 12. septembra 1909. Dr. E. Lampe, deželni odbornik.

Društveni vestnik.

Iz Cerkelj pri Krškem. Naše izobraž. društvo imelo je 12. septembra svoj prvi redni občni zbor. Volil se je nov odbor za prihodnje leto, ki je obljubil, da hoče napeti svoje moči, da bo društvo delovalo in se vzbujalo. Sicer dosedaj ni ravno dočela spalo, a treba bo vsekakor več življenja. Knjižnica se je pridno rabila, zlasti od dekliške zveze. Prebralo se je nad 400 knjig. Želeli je, da bi bili tudi mladeniči in moške pridni obiskovalci knjižnice in bi se radi zbirali ob nedeljah v bralni sobi. Opažati je, da se je med nekatero vrnila neka mlachnost do društva, oziroma da se ga sramujejo, ker so vpisani. Moške in fantje s strahom proč! Koga pa se bojite? Ali mislite, da boste v družbi neizkušenih mladičev našli pravo izobrazbo in si srce oblažili. S pijačo in ponočevanjem se n'čče ni postal modrejši, pač pa — razuzdanejši. — V društvu je 12. septembra predaval gosp. bogoslovec Omrza »o apostolstvu sv. Cirila in Metoda«. Z zanimanjem so sledili poslušalci gosp. predavatelju, ki je dobro opisal zgodovino razkolništva, njegove posledice in sedanje žalostno versko stanje razkolnikov. Razložil je pomen apostolstva sv. Cirila in Metoda in pokazal velike koristi, ako se bo apostolstvo zelo razširilo med ljudstvom. — Pretekli mesec, od 17. do 19. avgusta, je pa tukajšnja dekliška Marijina družba priredila poseben romarski vlak na Brezje. Ni nas bilo ravno veliko število — samo 308 — a bilo je romanje vendarle zelo prijetno. Ob tej priliki so si naši Dolenjci ogledali mesto Ljubljano in pa lepo Gorenjsko: Brezje, Bled in Vintgar. Ob prihodu na Brezje bili smo prijazno sprejeti, za kar smo prav hvaležni čast. predstojništvu sanostana. Prav zadovoljni so bili romarji z restavracijo gosp. Gabrielčiča. Postrežba v tej hiši je točna, snažna in cene zelo zmerne. Zato to prijazno gostilno vsem romarjem toplo priporočamo. Prihodnje leto imeli bomo zopet skupno romanje, ker je vsem udeležencem letošnje zelo ugajalo in se ga z veseljem spominjajo.

Društveno življenje po vipavski dolini. Ni skoro nedelje ali praznika, da ne bi imelo kako katol. izobraž. društvo v vipavski dolini kako veselico z igro in petjem. Vrste se kar po vrsti. Vipavec je gorke krvi in ne dá mu počitka. Vesele ga igre, izleti, zabave. Skoro vsa kat. sl. izobraževalna društva se kosajo med seboj, katero bo težjo igro uprizorilo. Da, ravno Vipavec je jako zbirčen v igrah; ni mu všeč vsaka »čenča«. Ne more se takoj sprijazniti z različnimi dnevnimi novostmi po društvih, kakor telovadnimi odseki, delavskimi, narodno-obrambenimi itd.; vendar ko jih iste docela spozna, zagori zanje in jih značajno, možko zastopa. Pač pa nekaj manjka našim izobraževalnim organizacijam; te mislim imajo pre malo stika med seboj. Sicer včlanjene so vse pri vipavski slov. kršč. soc. zvezi — a ne poslušujejo se je dosti. Društva! obračajte se vedno na »Zvezo«, vedno vam bo točno odgovorila in dajala nasvete. Tudi moške, kjer ni še nobenega društva kakor n. pr. v Gradišču pri Vipavi in drugod, domenite se — osnujte društvo in »Zveza« vam priskoči na pomoč. Zavedajte se, da danes mož, ki ni v organizaciji, ma' o velja! Pozivljam naše voditelje po vipavski dolini, da stremijo za tem: v centrali naših izobraževalnih in političnih društev v Vipavi, postavimo jim trdno podlago, to je »Društveni dom«. Za tem stremimo vedno, dokler ne bo stal prepotrebni »Društveni Dom«. Le, ko dobimo veliko poslopje, veliko dvorano, le potem bo možno uspešno delovanje po celi vipavski dolini med izobraževalnimi, gospodarskimi in političnimi organizacijami. Kaj se v Vipavi pogreša? Ravno dvorane za igre, predavanja, politične shode. Drugo leto kakor upamo, imeli bomo mnogo delavcev po vipavski dolini, ko bodo delali pri regulaciji Vipave, v doglednem času dobimo železnico in tako upamo, da bo postala Vipava važno središče za celo dolino. V središču moramo postaviti temelj našim organizacijam, močno oporo, da bodo okoličanska društva mogla vspešno delovati. Še enkrat pozivljam naše moške na to resno in važno potrebo vipavske doline. Za zgled si vzemimo društvo v Mirnu na Goriškem, ki si je postavilo letos krasen dom! Želim, da bi se v doglednem času osnoval med nami stavbeni odbor »Društvenega doma« katol. slov. organizacij v vipavski dolini! V to pomoz! Bog!

S. V.

Iz katoliškega slovenskega izobraževalnega društva v Šmarci. Od letošnje spomladi sem smo imeli ta-le predavanja homškega gosp. župnika V. Bernik: 1. O zemljepisju, posebej o Evropi, Avstriji in luškem romanju po zemljevidih. 2. O pravem in nepravem napredku, kakor ga kaže zgodovina v verskem, narodnem, gospodarskem in socialnem oziru. 3. O kmetovanju v Švici, na Zgornjem Štajerskem, Solnograškem in pri nas. 4. O zgodovini in naraščanju domačih vasi v teku sto let. 5. O zgodovini župnije Homec po spomenici. Gosp. P. dr. Gvido Rant iz Kamnika je predaval o namenu naše telovadne organizacije. Gosp. živinozdravnik kamniški J. Sadnikar je podučeval v enem

govoru o cepljenju prešičev ter o poglavitnih konjskih in govejih boleznih. Obljubil je, da prilično nadaljuje. Prosimo! — Igre so se predstavljale sledeče: »Sv. Cita«, »Zamujeni vlak«, »Vaški skupuli«; nastopila je polovica »raznih stanov«, kar je vprizoril sebi in občinstvu v posebno zabavo m'adi naraščaj Orla, ki se je osnoval 29. junija kot pododsek kamniškega odseka po nagovoru P. dr. Gvidona in g. Antona Maier, davčnega uradnika. Vsakokrat je homški cerkveni zbor, zlasti z Aljaževimi in Ferjančičevimi skladbami lepo vpeljal poslušavce in gledavce v novi zabavni in podučni krog. — Protialkoholnega kongresa v Ljubljani se je društvo udeležilo po devetih članih. — Splošno je udeležba pri naših prireditvah primeroma dobra, vendar pa moške, če hočete, da bodo vaši s novi imeli več veselja za pravo izobrazbo v smislu društvenih pravil, bodite sami z lepim zgledom bolj vneti za društvo ter se obilne še udeležujte raznih predavanj in predstav. Bodite prepričani, da čas po božji službi najbolje porabite v »Demu«; saj ste ga zato tako požrtvovalno sezidali in vsako nedeljo ni prireditve. Torej moške in mladeniči iz Šmarce in sosednjih vasi, le vkup, le vkup!

Dolenji Logatec. Stavba našega katoliškega doma hitro napreduje in bo že skoraj pod krovom. To bo prava trdnjava, čez katero naš nasprotnik nikdar prekorakal ne bo. Ta naša trdnjava gospodom naprednjakom leži kot težak kamen na srcu (pravim naprednjakom, ker liberalci je pri nas še samo eden, pa še ta komaj lazi). Porabili so vse svoje moči in so poiskali vse kote in kotičke, da bi našli sredstva, s katerim bi zidanje tega njim tako nevarnega poslopja, zabranili. Ali vse zaman, danes se že kesajo svojega dejanja, ker so prišli do prepričanja, da se mora človek navaditi prej sebi gospodariti in potem se drugemu za gospodarja nuditi. Vsak otrok pri nas dobro vé, kakšen gospodar je naš poštar in pa njegov pajdaš, pa ta dva gospoda sta se največ upirala zidanju našega doma. Prvi bi smel malo bolje na pošto paziti. Njegov pajdaš bi samo pri svoji gostilni dosti opravila imel, če bi hotel na boljši red paziti. — Sedaj imamo novega župana in nekoliko novih občinskih svetovalcev; zadnji ne morejo boljši biti, ali od župana moramo nekaj več zahtevati. Spočetka smo mislili, da bo nova občinska uprava kaj boljša, kot je bila stara, kajti pregovor pravi: »nova metla dobro pometa«, ali varali smo se, kajti stari župan je vsak dan rogovilil po občinski pisarni, dasi ravno brez koristi, a novega župana ne najdeš v pisarni, če ga tudi z blagoslovljeno svečo iščeš in tako gre vedno naprej slabo za slabim. Čuje se, da je nekdo zaradi starih občinskih računov zaropotal, no pa to zadevo ima sedaj visoki deželni odbor v rokah, in ta bo gotovo stvar v red spraviti dal, in mi pa samo kličemo: Bog dal pri nas še kaj več takih ropotačev, pa bo sčasoma bolše.

Motorje najboljšega sistema, mline in stiskalnice za grozdje in sadje. Železne blagajne, stavbene potrebščine in vso drugo železnino

dobavlja po najnižjih cenah slovenska veletrgovina z železnino **FR. STUPICA v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 1.**

Zajec & Horn

tovarna umetnega kamnja
Ljubljana Dunajska cesta 73.

Podružnica na Pešati, p. Dol pri Ljubljani. priporoča solidne tlakove za cerkve in veže, stopnice, podboje, grobne spomenike, cevi za kanale, umetni marmor in prevzema betonska dela po najnižjih cenah. 1827 1-1

: TEODOR KORN :

pokrivalec streh in klepar ter vpeljavec vodovodov, Ljubljana, Slomškove ulice št. 3 in 10
Izdelnik že 50 let obstoječe trgovine Josip Stadter v Ljubljani, Stari trg št. 9, se priporoča za napravo vseh v njegovo stroko spadajočih del. — Glavno zasopstvo za slovenske hišne za najnovejšo razsvetlilno „Brikett“-luč, oblateno dovoljena za upeljavne v stanovanjih, gostinjah, poseljalnih hiš Najnovejša luč, brez vsake nevarnosti, najnovejša naprava. Ljudi mali aparati se uporabljajo v malih „Brikett“-kuhli ter vodo. Vsa pojasnila in prospekte dobi na željo vsakdo pri meni brezplačno. 1083 1-1

Nikake plešavosti Nikakega izpadanja las Nikakega prhljaja
po kratki uporabi moje oblateno zasopstveno **Ella-pomadé sa rast las in brade**. Strogo resno! Uspeh presenečen! Stari in mladi, gospodje in dame naj uporabljajo samo **Ella-pomadé sa rast brade, las in obrvi**. Neskočitnost zanimanja! Varnje pred pregrepenjo osiveloštie, daje lasem čudoviti lesk in polnost. Mnogostevilna priznana prijava iz vseh delov sveta. **Odklikovana: Paris 1909 s častno diplomom, slavo kolajno in častnim križcem**. Dobiva se pri gospoj. **Kamili Nitzy, München (Stavjanske), Giesbrehtova cesta 24**. — Naročila samo proti povračilu 2 k 100 se pošlje denar naprej. — Cena: 1 louska K 2, 1 l K 3-00, 3 louska K 5, — in K 8-50.

Iščem žagarja in bolj priletnega mlinarja

Plača po dogovoru. **Fran Lenarčič, Nova vas pri Rakeku.** 2565 3-1

Skupna rezerva sklepom 1907 čez stotisoč kron. Upravno premoženje sklepom 1907 3,600.000 kron.

Zadružnikov nad 550.

Glavna posojilnica

reg. zadr. z neom. zav. v Ljubljani, pisarna na Kongresnem trgu št. 15 nasproti munske cerkve, obrestuje hranilne vloge po **4 3/4 %**

t. j. K 475 za vsačih 100 kron, takoj od dneva vložitve, pa do dneva dvige, brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovina, ne da bi se obrestovanje pretrgalo. 3418 1

Uradne ure od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Tekoči račun v Avstro-ogrski banki v Ljubljani. Račun poštno hranilnice št. 49.086. Telefon št. 135.

Samo **6 dni**

LJUBLJANA HAURE NEW - YORK

Francoska prekomorska družba. Odhod iz Ljubljane vsak torek. Vozne liste in pojasnila daje amo 383 26-1

ED. ŠMARDA obl. konces. potov. pisarna Ljubljana, Dunajska cesta 19 nasproti znane gostilne pri „FIGOVCU“

Gledalo se je vedno

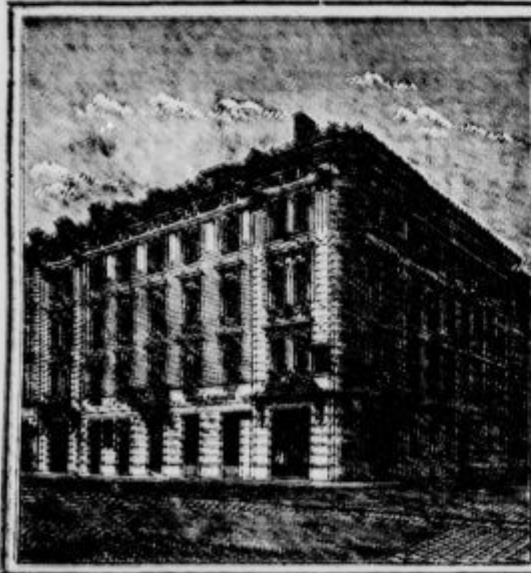
2595 na 7-1

dobro postrežbo, lepo blago in nizke cene vsled tega je trgovina

R. MIKLAUC

Ljubljana, Stritarjeva (Špitalška) ulica št. 5

pri slav. občinstvu splošno poznana kot **najboljša trgovina blaga za moške in ženske obleke.**

Ustanovljena leta 1882. Telefon št. 185. Poštne hranilnice račun št. 828.405.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

114 registrovana zadruga z neomejeno zavezo 52-1

v lastnem zadrružnem domu v Ljubljani na Dunajski cesti št. 18

je imela koncem leta 1908 denarnega prometa nad K 71,417.344-75

obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %

— brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnika. —

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čokovnim prometom in jih obrestuje od dne vložbe do dne dviga.

Starje hranilnih vlog dne 31. decembra 1908 nad K 17,102.911-27

Posojajo na zemljišča po 5 1/2%, s 1 1/2%, na amortizacijo ali pa po 5 1/2%, brez amortizacije, na menica po 8%

Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.

Uradne ure: vsak dan od 8. do 12. in od 3. do 4. ure, izven nedelj in praznikov.